

Barnehagens arbeid med plast i naturen

«Hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?»

Marte Kvåle

[kandidatnummer: 109]

Bacheloroppgave

[BHBAC3990]

Trondheim, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

«Hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?».....	0
<i>Marte Kvåle</i>	<i>0</i>
Bacheloroppgave.....	0
Innledning.....	2
Teori	3
<i>Plast i naturen.....</i>	<i>3</i>
<i>Grønt Flagg.....</i>	<i>5</i>
<i>Barns undring og nysgjerrighet</i>	<i>5</i>
<i>Barns medvirkning.....</i>	<i>6</i>
<i>Voksens holdninger og kompetanse</i>	<i>7</i>
Metode	8
<i>Valg av metode.....</i>	<i>8</i>
<i>Planlegging av datainnsamling</i>	<i>9</i>
<i>Utvalg av informanter</i>	<i>10</i>
<i>Gjennomføring av intervju.....</i>	<i>11</i>
<i>Analysearbeid</i>	<i>11</i>
<i>Metodekritikk</i>	<i>12</i>
<i>Etiske retningslinjer</i>	<i>13</i>
Funn og drøfting.....	14
<i>Arbeidsmåter</i>	<i>14</i>
<i>Holdninger</i>	<i>16</i>
<i>Praktisk arbeid.....</i>	<i>19</i>
Avslutning	21
Litteraturliste	23
Vedlegg	25
<i>Vedlegg 1 - Intervjuguide.....</i>	<i>25</i>
<i>Vedlegg 2 – Info – og samtykkeskjema</i>	<i>27</i>

Innledning

Hvor vanskelig er det egentlig å kaste sitt eget søppel? Dette spørsmålet ble stilt i en debatt i mars (Walstad & Hagseth, 2021). Man skulle jo tro at dette skulle være lett, men det viser seg at det ikke er. Etter Covid-19 inntok verden har det vært et stort og nødvendig forbruk av munnbind, for å beskytte oss mot smitte. Overraskende nok er baksiden av munnbind laget av plast, og ser ofte at munnbind blir liggende i naturen (Forskning.no, 2020). Det virker nesten som at munnbind har blitt den nye «tyggisen» vi ser på bakken. Vi mennesker har en tendens til å overse problemer som ikke angår oss selv direkte. Havet har blitt en usynlig søppelbøtte på grunn av menneskers holdninger. Likevel snur vi øyne vekk fra det voksende problemet. Visste du at hele 99,5 prosent av all søppel som er i verdenshavet er plast? (Forskning.no, 2018).

Det å kunne ta vare på naturen er noe som opptar meg personlig, og har lenge kjent at de voksende miljøproblemene har skapt en frykt i meg for hvor dette skal ende. Blant annet er forurensning av plast i naturen ett av disse miljøproblemene som opptar meg. På grunnlag av min nysgjerrighet og utforskertrang i forhold til temaet plast i naturen, så jeg det som interessant å kunne ta i bruk dette i oppgaven min. Jeg ønsker derfor å bringe inn dette inn i barnehagen slik at den neste generasjon lærer hvordan de skal ta vare på naturen. Dette temaet her er veldig dagsaktuelt og ikke minst relevant å ha fokus på i dagens bruk og kast samfunn. Det å arbeide tidlig med holdninger og verdier om hvordan man tar vare på naturen, ser jeg som en viktig del av arbeidet i barnehagen. Plasten i naturen har ikke havnet i naturen på egenhånd, og forsvinner heller ikke av seg selv. Da jeg valgte dette temaet, hadde jeg lyst til å se på hvordan barnehagen arbeider med plast i naturen. For dette arbeidet handler mye om de voksnes egne holdninger og verdier, hvilken kunnskap de sitter med og måten de velger å formidle temaet til barna på. Derfor har jeg kommet fram til problemstillingen:

«Hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?»

Jeg har brukt kvalitativ forskningsmetode ved bruk av intervju som innsamlingsstrategi med en barnehagelærer og en gruppe barn. Jeg har valgt å bruke tematisk analyse i behandlingen av datamaterialet.

Teori

I dette kapitlet presenteres teoriperspektivet som skal hjelpe meg til å svare på problemstillingen «Hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?». Jeg har valgt å dele inn i underkapitler, disse er; plast i naturen, barns undring og nysgjerrighet, barns medvirkning og voksenrollen.

Plast i naturen

Hvert eneste år havner det åtte millioner tonn plast i havet. Denne plastforsøplinga er en trussel mot dyrelivet. Slik situasjonen er nå er det på høy tid at mennesker reduserer forbruket av plast og hindre at plasten kommer i naturen (WWF, 2020).

80 prosent av plasten som produseres ender opp i havet og kommer fra utviklingsland. En av de største årsakene til denne forsøplingen er at de har dårlig eller ingen avfallshåndteringssystem. Over en tredjedel av alt plastavfallet i verden ender ikke opp i et oppsamlingssystem, hvorav kun 9 prosent av avfallet blir resirkulert. En stor del av forsøplinga består av engangsplastartikler. Dette genererer unødvendig og enorme mengder plastavfall. Av den totale mengden som slippes ut, består kun 10 prosent av plast. Likevel er plasten hovedandelen av den marine forsøplingen (WWF, 2020).

Thomas Hartnik hevder av plast som flasker og matemballasje, er noe av det verste som blir lagt igjen i naturen. En boks brus har en nedbrytningstid på 200 år, mens en plastflaske vil være nedbrutt etter 450 år. Selv om flasken er brutt ned, vil aldri materialet noen gang forsvinne helt (Jakhelln, 2021). Alt av søppel, partikler og kjemikaler vi dumper på land havner i havet. Forurensninger foregår at dette blir fraktet med vinden som ender opp ved kysten, eller som ledes gjennom rørsystemer eller via elver og bekker ut i det store blå. I over lang tid har innsjøer, elver og hav blitt brukt som avfallssystem av mennesker. Dersom dagens produksjon og håndtering av avfall fortsetter som den gjør, kan de befinne seg hele 12 000 millioner tonn plast som har gått på dynga eller forsvunnet i naturen innen 2050 (Andersen, 2019, ss. 16-17). Videre forteller Andersen (2019, s. 17) da Thor Heyerdahl forsøkte å krysse Atlanteren i år 1969, var søppel i havet et visstnok vanlig syn. Tidsskriften *The Auk* publiserte samme år en artikkel om plastfunn i magen på albatrosser. Det ble dokumentert med bilder at disse fuglene hadde plastbiter i fordøyelsessystemet, hele 74 av 100 unger. Albatrossene døde før de rakk å lære seg å fly. Dette var de første tegnene på at plastsøppel i havet kunne by på sikkerlig trøbbel. Flere fagfolk var allerede da bekymret hvilke skader plastbiter kunne gjøre med organismer.

Bakke (2020, s. 122) hevde at hvis plasten blir kastet i naturen, kan den gjøre skade der den ligger, men sjansen er ganske stor for at den før eller siden ender opp i havet. Når plasten har kommet til havet blir den ført med havstrømmene til områder med sterke virvelstrømmer eller stillere vann. Dette har medført at det i dag er store øyer av plast og annet søppel, for eksempel i Stillehavet. Schjølberg (i Bakke, 2020, s. 122) kan fortelle at søppeløyene er på størrelse med USA. Oppsamlingen av plast og søppel i verdenshavene, er så stor at det har fått sitt eget navn: *The Great Pacific Garbage Patch* (Den store søppelflekken), og befinner seg mellom Japan og Nord- Amerika (Holm, 2017).

På grunn av all bevegelse i vannet, skures all plasten mot annet søppel, der den males sakte, men sikkert ned til mikroplast. De større bitene av plast kan være farlige fordi fugler og andre dyr tror dette er mat. Fuglene gir dette også til sine unger, noe som forårsaker at fuglemagen blir fylt opp med plast. Plasten blir ikke fordøyd og blir værende i magen, dette resulterer at fuglene sulter i hjel. Biter av plast og annet søppel tvinner mange dyr seg inni, og vil da forårsake en langsom død fordi de ikke kommer seg løs. Plasten kan også gjøre at dyrene blir deformert fordi plastdelene hindrer normal vekst eller vokser inn i kroppen til dyrene (Bakke, 2020, s. 122).

Lars Barth- Heyerdahl (2018) hevder at plasten ikke blir brent sammen med restavfallet. Videre forteller han at gjenvinningsanleggene i Norge har hatt en dårligere trend enn tidligere, derav at plasten som havner i søpla er av dårligere kvalitet. Særlig kan man se dette i pandemien da mange er mye mer hjemme en før og blir mer ubevisst sitt forbruk av plast. Blant annet blir mye av plasten sortert feil og fyller søppeldunkene. Dette svekker kvaliteten på søppelsorteringen i gjenvinningsanleggene og systemet står i fare for å rakne og mange tusen tonn ferdigsortert plast kan bli brent (nrk.no, 2020). Det er viktig at plasten skylles før den blir kastet, fordi den skal brukes til å lage nye gjenstander, og da er det viktig at plasten vaskes før sortering.

Det store problemet med søppel i havet er stort og kan være utfordrende å finne løsninger på. Det viktigste tiltaket som kan gjøres er at alle må slutte å kaste søppel i naturen. Det neste er å plukke opp det vi får tak i. Ikke minst er det viktig å resirkulere søppelet. Det gjenstår fortsatt å kunne fjerne det som allerede har havnet i havet. De store plastbitene som skylles på land er det enkelt å få tak i, i tillegg er de store bitene lettere å kunne få tatt opp. Det som allerede har blitt nedbryt til mikroplast kan være et mer utfordrende problem (Bakke, 2020, s. 124).

Nederlenderen Boyan Slat (Holm, 2017) har funnet opp en slags havrennsystem. En

kjempelang flytende vegg. Veggen stikker 1,5 meter under vannflaten. Denne er ment for å fange flytende plast opp av veggen. Til det bruker Slat en prototyp, en kortere modell på 100 meter som ligger utenfor Nederland. Senere ønsker han å bygge denne veggen opp mot 100 km. På denne måten skal Slat rydde opp i verdens største flytende søppelplass, *The Great Pacific Garbage Patch*. Klarer han dette vil det være gode nyheter for både mennesker og dyr (Holm, 2017).

Grønt Flagg

En Grønt Flagg – sertifisering av en barnehage har som hensikt å sikre at barnehagen blir involvert i praktiske og miljøopplærende aktiviteter, som engasjerer barn. Det er kun fantasien som setter grenser for hvilke aktiviteter og tema det arbeides med i barnehagens miljøsatsing. Grønt Flagg er et effektivt virkemiddel for innføring av kontinuerlig miljøundervisning og læring for bærekraftig utvikling. Det en del kriterier som bidrar til at barn, ansatte og nærmiljø bli involvert i praktiske og aktive tiltak som er med på å fremme og konkretisere fokuset på en bærekraftig utvikling nå, og i fremtiden. Grønt Flagg bidrar til riktige handlinger og gode vaner blant helt små barn, er med på å gi barna en mulighet til å uttrykke seg på forskjellige måter og skape mestringfølelse til nye aktiviteter. Dette bidrar også til å stimulere barns undring, evne til å tenke kritisk og lære dem å stille spørsmål. Grønt Flagg er opptatt av dette med å bidra til barns medvirkning, gjennom at barna involveres i både planlegging, gjennomføring og evaluering av miljøarbeidet. Dette skal også være med på å gi motivasjon og sikre at barnehagen har et tverrfaglig fokus på miljø, natur, klima og bærekraftig utvikling. Ikke minst skaper sertifisering i Grønt Flagg en kompetanseøkning hos ansatte i barnehagen (Grønt Flagg, 2021).

Barns undring og nysgjerrighet

Barns undring og nysgjerrighet sees som en viktig del av barnehagens arbeid med plast i naturen. I rammeplanen (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 28) står det at personalet skal stimulere barns undring og evne til å stille spørsmål og søke nye opplevelser. Her handler det om å være en medundrende voksen som er engasjert og nysgjerrig i barns oppdagelser. Mye av læringen, blant annet hvordan barna skal ta vare på naturen ligger i at barn får undre seg og reflektere over noe.

Mange forbinder undring med noe man lurer på. Dette begrepet viser seg å ha et bredt spekter av meninger, og kan knytte begrepet til ulike ordklasser, substantiv, verb og adjektiv (Amundsen, 2013, s. 13). I boka barns undring kan Landfald og Paulsen (1996) (i Amundsen,

2013, s. 13) fortelle at substantivet «undring» betyr nysgjerrighet, spekulering eller tvil, forbauselse eller forundring. De forteller videre at verbet «å undre seg» handler om å lure på eller fundere, å være forbauset eller forundret. Adjektivet henspeiler på noe som er underfullt eller underlig. Amundsen (2013, s. 13) kan beskrive ordet undring med en emosjonell erfaring karakterisert ved en følelse av beundring, overraskelse og ærefrykt for noe fremmed, noe uvanlig eller rart, eller noe utrolig eller uventet.

«Oppsummert kan undring forstås som en følelse eller emosjon som er pirret av det som er nytt og spennende, fantastisk og vidunderlig, uvanlig, fremmed, stort, ekstraordinært, overraskende, forbløffende, eller noe som vekker dyp respekt eller ærefrykt, eller også noe vi ikke har forstått ordentlig eller ikke har fått grep på» (Amundsen, 2013, s. 14).

Hansen (2008) (i Amundsen, 2013, s. 14) kan fortelle oss at det som ikke kommer tydelig nok frem i disse beskrivelsene og forståelsen av undring, er imidlertid undring som blir sett i sammenheng med frykt, noe skremmende, farlig eller trist. Videre kan Hansen fortelle at det er viktig å ta med disse betraktningene, dette med tanke på barns undring, som kobles opp mot disse følelsene eller opplevelsene. Med det forteller Hansen at verden ikke bare er vakker og spennende, men også skummel, trist og vemodig, noe som kan vekke undringen i oss.

Forbindelsen mellom nysgjerrighet og undring er nær, der begge blir sett på noe uforklarlige fenomener. Fuller (2006) (i Amundsen, 2013) kan likevel skille disse to. Nysgjerrighet blir sett på noe som vi prøver å analysere. Fuller mener at nysgjerrighet inneholder en anstrengelse etter å forstå objekter eller fenomener gjennom å bryte dette ned til enkelte bestanddeler. Undringen vil i motsetning være en erfaring med å tenke over hvordan de ulike delene forholder seg til en større helhet, selv om den ikke alltid er observerbar. Vi kan se på undring som fører til innsikt, mens nysgjerrighet fører oss til viten (Amundsen, 2013, s. 14)

Barns medvirkning

Barns medvirkning er en sentral del i barnehagens formål og innhold. Barnehagen skal legge til rette for og oppmuntre til at barna får gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. Barnehageloven §1 og §3, Grunnloven §104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1 (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Videre i Rammeplanen (2017) om barns medvirkning står det at barns synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres modenhet og alder. Barna skal ikke blir overlatt et ansvar de ikke er rustet til å kunne ta. Arbeidsmåtene

i barnehagen skal ivareta barnets behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi de mulighet for medvirkning (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Jansen (2014, s. 46) hevder at arbeidet i barnehagen karakteriseres av alt det uforutsigbare, det levende livet sammen med barn. Barna gir uttrykk for sine interesser gjennom kroppsspråk, ord, blikk, engasjement, uro og passivitet, dermed kan vi si at barna er til stede med hele seg. Didaktikk er helt nødvendig for barnehagelærerens profesjonsutøvelse, dermed vil didaktikk som disiplin utforskes med tanke på å øke beredskapen for øyeblikkene som oppstår i både spontane og planlagte situasjoner. I dette ligger det at barnehagelærere faglig og tematisk føler dette er viktig å by på sammen med barn. Didaktikk i barnehagelærerens profesjonsutøvelse kan kobles opp mot det improvisatoriske. Denne tilnærmingen til didaktikk understreker viktigheten med barns rett til medvirkning og betydningen av barns medskapning. Det skjer mye spontant i hverdagen i en barnehage, det meste av det vi opplever som spontane situasjoner er mellom barn-voksne og barn-barn. Det er her den autentiske læring og de store oppdagelsene skjer. Dette blir omtalt som *den döda musens pedagogikk* eller som *øyeblikkets pedagogikk*. Denne pedagogikken handler om å gripe øyeblikkene som oppstår sammen med barn her og nå (Jansen, 2014, s.47).

Voksens holdninger og kompetanse

I rammeplanen (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12) om barnehagens innhold og oppgaver står det at barna skal kunne lære å ta vare på seg, hverandre og naturen. Barnehagen har en særdeles viktig oppgave i å fremme gode holdninger, verdier og praksis for mer bærekraftig samfunn.

«Barnehagen skal legge grunnlag for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barnehagen skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12)

Bakke (2017, s. 96) forteller at miljøvern i barnehagen handler om å fokusere på det positive. Videre forteller Bakke at det å skremme barn og unge til å bli miljøbevisste, er det mange argumenter å ta av, men dette er nok ikke den rette veien for at kommende generasjoner ønsker å ta vare på naturen. Små barn blir fort skremt om man fokuserer på at det gale som kan skje, barn har også heller ingen mulighet til å kunne påvirke situasjonen. Av dette vil det skape lett angst og følelse av hjelpeløshet. Det er viktig å huske på at det ikke er

barnehagebarna som tar beslutningene i offentlig valg, eller ansvarlig for familiens innkjøp og forbruk. De viktigste beslutningene er det de voksne som tar.

Bakke (2020) hevder at det ofte kan være lett å miste motet i all informasjon om hvordan det står til med kloden vår, dette er noe som bør unngås å bli ført videre til barna. Mye avhenger av enkeltmennesker, derfor har hver og en av oss en stor innflytelse. Bakke kommer med et eksempel om at problemet med søppel i havet i stor grad ville vært løst hvis alle mennesker i verden sluttet å kaste søppel i naturen – nå – og samtidig bidro i sitt nærmiljø til å rydde opp det som allerede er kastet i naturen. Det smitter ofte på barna om de viser engasjement eller mangel på engasjement. Det er stor forskjell på en voksen som er engasjert, nysgjerrig og undersøker sammen med barna, enn de som sier «fysj» og «æsj» til plast og annet søppel som ligger i naturen. Det handler om å være bevisste rollemodeller, der vi ikke skal overføre dårlige holdninger og fobier til naturen til neste generasjon. For barna er det viktig å legge et godt grunnlag og skape et godt forhold til naturen ved å motivere til å ta vare på naturen de skal beskytte (Bakke, 2020, s. 132).

Bakke (s. 97) kommer med en god påstand om at det er en stor forskjell å si at den ene tingen vi gjør er bra for miljøet, og si at miljøet blir ødelagt om vi lar være å gjøre den aktuelle handlingen. For å drive med miljøvern i barnehagen trenger man ikke å starte i gang store arbeidskrevende prosjekter. Miljøvern kan være alt fra å være gode rollemodeller i hverdagen, til å legge vekt på at alt søppel blir tatt med hjem og kastes der det hører til eller blir gjenbrukt, og ta hensyn til planter og dyr når man ferdes på tur.

*«Det å fokusere på det positive handlingene barna kan være med på å gjøre selv, vil gi dem tro på at deres handlinger og deres bidrag er viktige»
(Bakke, 2017, s. 97).*

Metode

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for valg av metode, og vise hvordan jeg har gått frem for å samle inn datamateriale, se på metodekritikk og hvilke etiske hensyn jeg har måtte tatt i oppgaven.

Valg av metode

Metode blir et redskap vi bruker i møte med noe vi ønsker å undersøke. Den skal hjelpe oss til å samle inn datamateriale, det vil si informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2020, s. 54). Det finnes flere typer metode man kan velge, disse deles inn i to, kvalitativ og

kvantitativ. En kvalitativ metode har som hensikt å ta for seg mer i dybden og finne betydningen av noe, mens kvalitativ metode har som mål å gå i utbredelse og antall (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Både den kvalitative og kvantitative metoden bidrar på hver sin måte til å få en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler. Det som i all hovedsak skiller disse to er at den kvalitative tar sikte på å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg måle eller tallfeste (Dalland, 2020, s. 54).

Thagaard (2018, s. 89) hevder at intervju er den mest brukte innsamlingsmetoden innenfor kvalitativ forskning. Videre kan Thagaard at formålet med et intervju er at vi skal få mer omfattende og en fyldigere kunnskap om hva andres opplevelser, synspunkt og perspektiver de har på et tema. På bakgrunn av problemstillingen fant jeg det hensiktsmessig å bruke en kvalitativ metode, der jeg har valgt intervju som innsamlingsstrategi.

Planlegging av datainnsamling

I oppstarten av prosjektet søkte jeg mer kunnskap om fenomenet plast som grunnlag i utarbeidelsen av problemstilling og intervjuguide. Etter at jeg hadde fått utformet en problemstilling til tenkt tema, satte jeg i gang med utarbeiding av intervjuguide (vedlegg 1). En intervjuguide inneholder ofte en liste med flere spørsmål eller flere tema (Løkken & Søbstad, 2014, s. 108). Når spørsmålene er uttenkt på forhånd, blir guiden en ramme for samtalen. I og med at jeg har valgt å snakke med både en voksen og noen barn så har jeg laget to intervjuguider i de to intervjusituasjonene jeg gjennomførte. Det er et strukturert intervju med en barnehagelærer og et fokusgruppeintervju med noen barn. Vinklingene på spørsmålene er forskjellig, med temaet er det samme. Intervjuguiden blir forskjellig både fordi spørsmålene må tilpasses til den som blir intervjuet, som her er en voksen og barn og fordi det er to forskjellige intervjusituasjoner med en alene og flere samlet sammen. I et strukturert intervju brukt i kvalitativ metode kan gi grundigere og utdypende svar på det fenomenet som undersøkes. (Løkken & Søbstad, 2014, s. 107). For barnehagelæreren har jeg skrevet ned en strukturert intervjuguide med spørsmål etter tema. Jeg la vekt på å skrive åpne spørsmål, nettopp fordi jeg er ute etter intervjupersonens meninger og erfaringer. Hos barna skrev jeg en semi-strukturert intervjuguide og fant tak i et bilde på nett som jeg brukte som støttemateriell og en inngangsport for å starte samtale med.

Utvalg av informanter

Utvalget av mine informanter er begrenset og bestemt med tanke på prosjektets størrelse, og det vil være rammer og varighet som har satt en grense for mange informanter det er nødvendig ha. Derfor kan det være lurt å ta et strategisk utvalg av informanter for å få best mulighet til å få svar på problemstillingen. Et strategisk utvalg handler om å velge ut intervjuobjekter som har visse kvalifikasjoner eller egenskaper (Thagaard, 2018, s. 54). Jeg hadde på forhånd tenkt at denne forskningen skulle basere seg på to intervju med barnehagelærere. Men etter hvert tenkte jeg at det hadde vært spennende å vinkle det mot barneperspektivet og hva barna sitter inne med av erfaringer og meninger rundt temaet. Det som gjorde at jeg hadde lyst til å intervju barn, var nettopp det å skape mer dybde i det jeg er ute etter å undersøke. Hadde jeg intervjuet to barnehagelærere, hadde forskningen kun blitt basert ut fra de voksnes perspektiv. Da hadde jeg ikke fått et perspektiv på hva barn vet og tenker, noe jeg mener er viktig å få frem i barnehagens arbeid med plast i naturen. Jeg tror det vil styrke studien å få med barneperspektiv også for da kan de sees i sammenheng med hverandre. Jeg kan da få et innblikk i hva barna har erfart og opplevd ut fra både det spontane og planlagte i aktivitetene de voksne legger føringene for. Jeg vurderte også om det var hensiktsmessig med en hel barnegruppe for å få mest mulig informasjon, men fant fort ut at det kunne bli for stor gruppe og for stor aldersspredning. Derfor valgte jeg en liten gruppe slik at jeg fikk best mulig utbytte av intervjuet og sjansen for å få en tettere dialog med barna ble større. Kriteriene for inntak av informanter ble derfor en barnehagelærer og fire barn som hører til på samme avdeling. Barna ble et delvis tilfeldig utvalg med tanke på at jeg ikke visste nøyaktig hvem som kom til barnehagen den dagen og som derfor kunne delta. Barnehagelæreren ble et strategisk utvalg da det kunne gi et sammenligningsgrunnlag da alle informantene er på samme barnehageavdeling.

Jeg fikk tilgang til felten gjennom at jeg kjente denne barnehagen fra før. Jeg valgte denne barnehagen fordi det er en barnehage som har fokus på bærekraftig utvikling og er en Grønt Flagg sertifisert barnehage, og så på den som relevant med tanke på hva de har fokus på. Det at jeg kjenner informantene mine fra før kan ha en betydning, og kan ha påvirket intervjuene i begge retninger. Thagaard (2018, s. 103) sier at man aldri helt vet hvordan relasjonen til informant og forsker kan påvirke det informanten snakker om. Om man har en god atmosfære og tillitsfull relasjon kan det påvirke informanten til å være ærlig i situasjonen. Det blir likevel skapt en asymmetrisk relasjon, fordi jeg som intervjuer tar initiativ til å starte en dialog og definerer hva temaet er (Larsen, 2017, s. 98).

Gjennomføring av intervju

Før jeg skulle gjennomføre intervjuene avtalte jeg med min informant når vi skulle gjøre det og hvor det skulle gjennomføres. Samtidig hadde jeg sendt ut info-og samtykkeskjema (vedlegg 2) på forhånd til barnehagelæreren og foresatte slik at de kunne gjøre seg kjent med hva deltagelsen gikk ut på. Barnehagelæreren hadde på forhånd fått spørsmålene, dette kan være både en fordel og en ulempe for meg som forsker. Ulempen kan være at svarene kan være gjennomtenkt på forhånd, hadde jeg ikke gitt barnehagelæreren tilgang på dette på forhånd, ville jeg kanskje ha fått noe annerledes svar.

På grunn av covid-19 er det en del hensyn og retningslinjer man skal følge, derav hvor intervjuene skal gjennomføres. Jeg valgte å gjennomføre intervjuet ute i barnehagens område på grunn av de gjeldende koronareglene ved inngåelse av avtalen, med forbehold om endringer. Jeg møtte opp til dato og tidspunkt som ble satt, jeg hadde med meg en referent som skulle notere for meg. Før jeg kom i barnehagen sendte jeg melding å spurte bruken av munnbind, det var viktig med tanke på hva barnehagen ønsket vi skulle gjøre. Vi hadde kledd oss for å gjennomføre det ute, men når vi kom passet det best for barnehagelæreren og barna å gjennomføre det inne på deres avdeling. Intervjuene ble gjennomført med munnbind, både hos barna og barnehagelæreren. Vi fikk vite at barna var vant til bruken av munnbind det ble ingen problem å bruke det underveis.

Jeg gjennomførte intervjuet med barna først som ble en dialog rundt temaet plast i naturen. Før jeg startet intervjuet begynte jeg å småprate med barna. Her fortalte jeg barna hvorfor jeg her, hvem min referent er og at det er frivillig deltagelse. Samtidig var det viktig å fortelle barna at det ikke finnes noe riktig eller galt svar, og at de er eksperter på deres meninger og svar. Samtalen med barna varte i ca. 15 minutter, og ble skrevet som en løpende protokoll av min referent. Når barna var ferdige hjalp barnehagelæreren barna med å komme seg ut, da ble det en pause der jeg fikk summert opp litt med min referent over hvordan dette hadde gått. Intervjuet med barnehagelæreren ble skrevet som et referat som tok ca. 15 minutter. Selv med 15 minutter per intervju, fikk jeg mye gode tanker om deres meninger og syn på temaet.

Analysearbeid

Analyse handler om å kunne redusere mengden data, skape orden, struktur og mening. Det kan være nyttig å fjerne overflødige observasjoner og overlappende uttalelser. Derfor vil det være nyttig å gjøre datamaterialet så transparent som mulig. Dette arbeidet vil gjøre det lettere for leseren å forstå hva som er gjort, tolket og hvordan man har kommet frem til funnene (Bergsland & Jæger, 2014, ss. 81-82). I min analyse benyttet jeg meg av temakoding som en

metode for å finne ulike temaer i materialet jeg hadde. Jeg satte opp teksten i en tabell fra hvert intervju. Jeg samlet spørsmål og svar i samme kolonne nedover, og bortover i forskjellige rader skrev jeg *temakoding*, *kommentar* og *meningsfortetting*. Jeg startet først med å markere alle viktige elementer i hvert svar, det skrev jeg i nedover i kolonnen *temakoding*. Når jeg var ferdig med å markere meg ut viktige ting, skrev jeg neste rad, *kommentarer*, de temaene jeg hadde blitt tipset om på forhånd var; arbeidsmåte, holdninger og praktisk arbeid. Ut ifra temakodingen var det lett å se hvilket tema det hørte til. Det neste arbeidet jeg gjorde var å skrive en *meningsfortetting*, det vil si mer sammenfattende beskrivelse av svaret jeg fikk til det spørsmålet. Det å skrive en meningsfortetting gjorde det lettere for meg å se hvilke svar jeg hadde fått, på en mer presis måte.

Metodekritikk

Bergsland & Jæger (2014, s. 80) forteller at ingen metode er feilfri, og at det er viktig å reflektere og være kritisk til sin egen metode og innsamlingsstrategi. Ved å være kritisk til sin egen metode vil man avdekke fordeler og ulemper ved valgt metode. Fordelene med valg av metode er at det finnes rom for å kunne stille utfyllende spørsmål, og at informanten får rom til å svare det de tenker og føler på. Min studie er for liten til å kunne gjenspeile hvordan barnehagefeltet arbeider med plast i naturen. Siden jeg har valgt å bruke én barnehage som informasjonskilde vil dette gi oppgaven min et snevert syn på hvordan barnehagen arbeider med plast i barnehagen. Derfor vil informasjonen jeg har fått ikke representere alle barnehager. Likevel kan informasjonen jeg har hentet frem gi et innblikk i hvordan arbeidet er i akkurat denne barnehagen, og samtidig rette et fokus mot et felt av barnehagen som ikke har vært like mye i fokus på tidligere, slik som miljøarbeid og bærekraftig utvikling.

For å rette et kritisk blikk på forskningen min vil jeg se på reliabiliteten og validiteten. Dalland (2020, s. 43) hevder at gyldigheten blir vurdert ut ifra reliabilitet og validitet. Reliabiliteten handler om å kunne se kritisk på sin forskning, for å se om dette er gjennomført på en pålitelig og tillitsvekkende måte. For å skape en høy reliabilitet kan denne sikres ved at andre enn meg kan gjøre denne undersøkelsen og få samme svar. Thagaard (2018, s. 190) hevder at dette ikke er lett å få til i kvalitative studier, fordi forskeren kan opptre forskjellig i møte med ulike informanter. I og med at jeg hadde kjennskap til barnehagelæreren og barna, hadde jeg allerede dannet en tillit og en trygghet hos meg, dette kan være med på å styrke svarene jeg fikk. Det hadde vært spennende å sett om jeg hadde fått nokså like svar om jeg hadde brukt informanter jeg ikke kjente på forhånd. Intervjuene mine er ikke gjennomført med lydopptak og det kan være med på å svekke studien da noe av datamaterialet kan være

mistet i referatskrivinga. Dette vil være med på å svekke reliabiliteten til forskningen, nettopp fordi jeg har datamateriale som allerede kan være tolket, og det kan finnes mangel på informasjon som kunne ha blitt fullstendig om jeg hadde brukt lydopptak. Det som styrker reliabiliteten i forskningen er at jeg har gjort rede for min innsamlings- og analysemetode og da vil det være mulig å vurdere hvordan arbeidet er gjort, og at jeg har vært nøyaktig i behandling av datamaterialet (Larsen, 2017, s. 95).

Validitet sier noe om datamateriale faktisk fanger opp det problemstillingen ønsker å finne svar på (Nyeng, 2012, s. 109). Det vil være teori og forskning som blir brukt som et grunnlag for tolkningene jeg tar for meg (Thagaard, 2018, s. 189). Det å ha nærhet til feltet kan være avgjørende om man kan hindre misforståelser og sikre at det materiale man skaffer seg er relevant til det man ønsker å få svar på (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Problemstillingen min er «hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?», her kan det finnes ulike vinkler for å angripe problemstillingen. Slik som jeg har gjort har jeg valgt å fokusere på både på voksenperspektivet og barneperspektivet, gjennom to ulike intervju typer. Jeg kunne også ha intervjuet kun barnehagelærere eller bare barn, eller brukt observasjon som en metode. Jeg vil tro om at jeg kun har gjort en observasjon eller kun intervjuet den ene parten hadde det blitt et snevert syn på hvordan de arbeider med plast i barnehagen. Det å ha to ulike perspektiver vil være med på å få en bedre gyldighet i forskningen.

Etiske retningslinjer

I forskningsetikk er det viktig å ta vare på personvernopplysninger. I Bergsland & Jæger (2014, s. 85) står det at det er tre hovedpunkter som må ligge til grunn for etiske retningslinjer i oppgaven, info-og samtykkeskjema, konfidensialitet og konsekvenser. God tid i forkant sendte jeg ut info-og samtykkeskjema til kontaktperson på utvalgt barnehage. Dette var for å gi ut god informasjon om mitt formål til forskningen, hva det vil innebære å delta og hvilken metode jeg skal bruke. Jeg skrev to nesten like info-og samtykkeskjema, den ene til barnehagelæreren og den andre til barnas foreldre. Det er viktig å få et samtykke fra foreldrene og ikke minst at de vet hva barna er med på. Det er helt vesentlig å bevare anonymiteten til den man undersøker, og bør derfor nevne minst mulig informasjon, slik at man ikke kan spore tilbake hvem informantene er (Jacobsen, 2015, s. 49).

Det er viktig å tenke på konsekvenser som kan påføres informanten ved å delta i forskningen. Derfor er det viktig å passe på at informasjonen som andre ikke skal ha tilgang til ikke kommer ut, det er for å hindre at informanten kan utsettes for belastninger eller skade. I en

forskning kan informantene lære mye om sine egne tanker rundt temaet ved å være deltaker i undersøkelsen. Dette blir da en positiv konsekvens ved deltagelse i undersøkelsen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). En positiv konsekvens jeg vil trekke frem ved denne undersøkelsen er at barnehagelæreren nevnte at hun hadde lite kunnskap om temaet. Men gjennom erfaring og meninger barnehagelæreren delte med meg hadde hun en god forståelse om arbeidet med plast i naturen.

Funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg presentere funn fra intervjuene mine og drøfte problemstillingen «hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?». Funnene vil bli delt inn i ulike underoverskrifter som en kan se i sammenheng med underoverskriftene i teorikapittelet. For å bevare personvern og anonymisering, har jeg valgt å bruke barnehagelæreren og barna når jeg skriver om dem i drøftingen.

Arbeidsmåter

Arbeidsmåter i barnehagen tar utgangspunkt og sees i sammenheng med barns sine opplevelser, erfaringer og synspunkt inn i det daglige arbeidet. I intervjuet med barnehagelæreren kom det frem at de voksne undrer seg rundt plastproblematikken sammen med barna. Blant annet fortalte barnehagelæreren at barnehagen deres ligger på en gammel søppelfyllingsplass. Videre kunne hun fortelle at det stadig dukker opp søppel, noe de har gjort barna oppmerksomme på. De har blant annet undret seg over at de finner gammel plast, som ser like god ut som ny. Begrepet å undre seg i denne sammenhengen, betyr at de sammen er nysgjerrige på fenomenet plast og spekulerer på hva som har skjedd før barnehagen ble bygget. De har også snakket mye om hva de kan gjøre med det de har oppdaget (Amundsen, 2013, s. 13)

Her kan det tolkes at barnehagelæreren undrer seg mye sammen med barna, noe som viser at hun har et genuint engasjement og interesse for barns egne opplevelser og erfaringer rundt plasten de finner. Sett i lys i Amundsen beskrivelse av emosjonell erfaring (2013, s. 14) som handler om hvor viktig det er å oppleve og lære nye ting gjennom følelsesregisteret, kan barnehagelærerens nysgjerrighet og medundring sammen med barna skape begeistring og overraskelse, som bidrar til erfaring som skaper engasjement og læring. Det kan se ut som barnehagelærerens nysgjerrighet bidrar til å styrke erfaringene og opplevelsen av det barn oppdager på tur. Om barnehagelæreren ikke hadde vært genuint interessert i oppdagelsen og

utforskningen av plasten de finner, hadde det kanskje heller ikke blitt en emosjonell erfaring som kunne bidratt til begeistring og god læring hos barna. Barna trenger voksne som undrer seg sammen med dem for ellers blir det bare en ting de ser på tur som de mister muligheten til å vite noe om. Barnehagelæreren viser et eksempel på hvordan de arbeider med undring i forhold til plastsøppel slik:

«vi er opptatt av å sette ord på ting, og sier gjerne i hverdagen «her har vi et tomt yoghurt-beger – hva skal jeg gjøre med det?», så lar vi barna guide oss».

Det er viktig å gripe fatt i de små øyeblikkene som foregår i hverdagen sammen med barna. Når barnehagelæreren tar tak i de små øyeblikkene som oppstår og undrer seg sammen med barna, vil det gi dem nye erfaringer og kunnskap. Barnehagehverdagen består av mange uforutsigbare hendelser og oppdagelser som kan relateres til livet og samfunnet de lever i som kan skape erfaring og læring (Jansen 2014, s. 46). Gjennom spontane situasjoner mellom voksne og barn skjer ofte de store oppdagelsene.

Når barnehagelæreren spør barna om hva hun skal gjøre med plastikken i eksempelet, viser hun en av arbeidsmåtene i barnehagen er å legge stor vekt på barns medvirkning. Det er viktig at barna får ta del i barnehagens virksomhet, nettopp gjennom å fortelle om sine meninger og tanker rundt temaene de arbeider med. Dermed kan de konkluderes med at barnehagelæreren tar fatt i øyeblikkets pedagogikk (Jansen 2014, s. 47), som handler om å gripe øyeblikkene som oppstår her og nå sammen med barna. Barnehagelæreren gir et eksempel og sier:

«en dag var det et barn som spurte om hvorfor bananene var inni en plastpose – de har jo skall på. Det synes jeg var en god refleksjon, og de kom frem til det samme med appelsinene – at de også hadde skall, og at det var unødvendig plast».

Her kan det argumenteres for at barna har gjort seg en tanke og reflektert over dette. Det er en veldig god refleksjon som viser at de har tenkt over plastbruken også når de ikke er i barnehagen. Da jeg spurte barna om hva som var bra med plastikk, kunne de fortelle at plastikken kommer fra butikken og at man kan pakke inn maten i plastikk. Dette viser igjen hva barna har erfart og opplevd tidligere, kanskje har de sett mye plastikk mens de har vært i en butikk og sett at mye av maten blir pakket inn i plastikk. Akkurat i dette tilfelle der barna reflekterer over maten som blir pakket inn i plast, kunne barnehagelæreren fortelle dem at det

er bedre for å bevare maten. Men det er også viktig som barnehagelæreren nevner selv at det handler om å reflektere over dette sammen med barna. Hun kommer med eksempler som å stille spørsmål som, «hva tror du?» eller «hva tenker dere om dette?». Dette bidrar til fundering og spekulering i hvorfor det er slik som det er. Når barnehagelæreren stiller slike motspørsmål til barna, begynner barn å spekulere og fundere over det, og vil da starte en refleksjonsprosess der barna har muligheten til å tenke over situasjonen. Som nevnt tidligere er denne barnehagen er Grønt Flagg sertifisert barnehage (2021), der en av kriteriene er at de voksne skal stille barna spørsmål som bidrar til undring og kritisk refleksjon. En viktig del av læringen handler om at barna blir utfordret, der barna evner å reflektere og ha sine egne meninger og tanker. Her kan man se viktigheten med nysgjerrighet sammen med barna, for det er her den autentiske læringen foregår (Jansen, 2014, s.47).

Det at barnehagelæreren tar i bruk undervisningsmaterialet «*planetpatruljen*» bidrar til å fremme barns forståelse og kunnskap på samme måte som undring i det hverdagslige. Slik jeg tolker det handler det om å finne en balanse mellom voksenstyrt aktivitet som ofte kan være mer planlagt og barnestyrt medvirkning som ofte er mer impulsivt. Dette er i tråd med Hansen (2008) (i Amundsen, 2013, s.14) som hevder at undringen bør også sees i sammenheng med noe man frykter eller synes er skummelt i en forlengelse av undring i forhold til Amundsen (2014, s. 14) begrepsbeskrivelse. I møte med undervisningsmaterialet barnehagelæreren bruker handler det om å vise verden slik den faktisk er. Barna sitter inne med mye kunnskap, nettopp gjennom å lære ved å erfare på egenhånd, å det å kunne lære ved å se på noe og en sier:

«Ingen har fortalt meg det, hvert fall ikke voksne, for det har jeg lært på barne-tv. Jeg har sett på planetpatruljen».

Med bakgrunn i det barnet fortalte kan det tyde at de har mye kunnskap om dette, det å la barn reflektere og undre seg handler mye om å la de slippe til å fortelle hva de har på hjerte.

Holdninger

Som barnehagelærer bør en være bevisst i sin innstilling og holdning til plast i naturen, og hvordan man formidler det videre til barna. I rammeplanen (2017, s. 12) viser til at barnehagen har et viktig ansvar når det gjelder å fremme gode holdninger og praksis for å ta vare på kloden. Barnehagelæreren kunne fortelle at det er viktig å være bevisste rollemodeller og sette ord på det vi gjør. Videre fortalte hun at når de er på tur er de opptatt av å ikke si «fysj» til plast og annet søppel, men heller prate med barna om det de oppdager.

«Vi prater mye om at alle har et ansvar, og at alle kan bidra med litt. Og at sammen så kan vi redde jorda og passe på naturen. Men så er det viktig å ikke skremme barna, men få dem til å forstå at hvis de er bevisste sitt ansvar og tar ansvar, og så igjen bevisstgjør sine fremtidige barn, så blir det bra»

Gjennom dette viser barnehagelæreren at hun selv er bevisst rollemodell, det å kunne gå frem som et godt eksempel er stort. Barna trenger rollemodeller som viser til hvordan de kan ta vare på naturen de skal beskytte (Bakke, 2020, s.132).

Bakke (2017, s.96) viser til at miljøvern i barnehagen handler om å fokusere på det positive. Ut ifra dette kan det se ut som at barnehagelæreren viser til at alle har ansvar og at alle kan bidra litt. Dette underbygges også av rammeplanen fra 2017 (s. 27) som sier at ansvaret ikke skal bli overlatt til barna selv, fordi de ikke er rustet til å kunne ta det på seg. Med bakgrunn i dette kan man se at barnehagelæreren er opptatt i måten hun formidler budskapet, noe som kan bidra til at dette ikke skaper frykt hos barna som de ikke kan håndtere.

Samtalen med barna om plast var svært interessant, barna visste mye om hva som skjer om plasten kastes i naturen, og er opptatt av dyrene. Bakke (2020, s. 122) viser til at søplet som blir dumpet i naturen og havet tror mange dyr er mat, og vil dermed lide en langsom død.

«ikke bra at dyrene kan bli skada, syke og dø».

Barnehagelæreren fortalte under intervjuet om en gang de var på tur så fant barna en plastflaske som hadde vokst rundt et tre. Sammen med barna fant de ut at det ikke var mulig å ta den med seg fordi det allerede hadde blitt en del av naturen. Barna reflektere over hvordan dette kom til å ødelegge for insektene.

«Jeg har ikke opplevd at noen barn har hatt skyldfølelse, men om jeg hadde merket at noen hadde det, ville jeg nok snakket med foreldrene deres. Å undersøkt hvordan de snakker om det hjemme. Jeg er opptatt av å formidle at alle kan gjøre feil, og at det er greit å tabbe seg ut innimellom, men at man må prøve så godt man kan».

Barna i denne barnehagen har fått et bevisst forhold til hva de kan bidra med for å ta vare på naturen, med det er viktig som Bakke (2017, s. 96) hevder at barn ikke har mulighet til å kunne påvirke samfunnet vi står i. Det er ikke barna som tar avgjørelsene for familiens innkjøp og forbruk, det er de voksne som tar de viktigste beslutningene. Det kan imidlertid

være viktig for barna å vise at de små handlingene vi velger å ta fatt i har en betydning enn å la være å gjøre noe som helst. Det er lett å skyve problemene som ikke angår oss selv. Likevel kan man se at forsøplingen er menneskeskapt, og angår oss og hvordan kloden vår kommer til å se ut om vi fortsetter i denne retningen. Naturen har blitt brukt som avfallssystem av oss mennesker. Det at barn allerede i barnehagen får et forhold til naturen de skal beskytte uten at det skaper noe frykt eller skyldfølelse i tidlig alder, vil nok gjøre barna bevisste senere i livet (Andersen, 2019, s. 16).

«Jeg tenker jo at plasten i naturen ikke er bra. Det er dagens største miljøproblem. Dette med forsøpling og mikroplast»

Dette var svare jeg fikk da jeg spurte barnehagelæreren om hva hun tenkte og visste om plast i naturen. Dette er i tråd med WWF (2020) som hevder at plasten utgjør hoveddelen av den marine forsøplinga, kan det tyde på at barnehagelæreren har en forståelse om dette miljøproblemet. Slik som Bakke (2020, s. 122) blir all plasten som havner i søpla sakte, men sikkert nedbrutt til mikroplast som kan være med på å skade dyr og planter. Barnehagelæreren nevnte selv i slutten av intervjuet at hun skulle gjerne ha hatt mer kunnskap om dette. Likevel kan det tyde på at hun har en god nok forståelse på temaet, slik at hun kan skape undring og engasjement over plast i naturen. Barnehagelæreren forteller også at hun er svært opptatt av kunnskapsdeling innad i personalgruppa. Videre forteller hun at en aldri blir helt ferdig utlært, og er i konstant utvikling. I forbindelse med plast i naturen har de blant annet lært hverandre hvordan en kan bruke de ressursene de har. Blant annet kan dette sees i sammenheng med at barnehagen er en Grønt Flagg sertifisert barnehage (2021), der et av kriteriene handler om at sertifiseringen skal bidra til kompetanseøkning innad i personalgruppa. Et eksempel hun trakk frem var at en i personalgruppa kunne fortelle at munnbind vi finner på tur er laget av plast og at det var ny kunnskap for barnehagelæreren.

Ut ifra dette kan det se ut som at et godt holdningsarbeid i barnehagen har en stor betydning for arbeidet rundt plast i naturen. Som Bakke (2020, s. 124) understreker at utfordringen med plast kan høres overveldende ut for mange, men det handler om å fokusere på handlingene som er gjennomførbart for oss alle i hverdagen. For eksempel det å ta med seg og plukke opp plasten vi ser for å gjenvinne det som kan gjenvinnes.

«Trist for dyrene som dør. Vi må kaste søppelet, eller bruke det til noe nytt»

«plast og glasskår i naturen er ikke greit»

Barna i denne barnehagen er svært opptatt av at plasten har ingenting i naturen å gjøre, som barnehagelæreren selv forteller at det handler om å tenke på hva vi kan gjøre for å ta vare på naturen uten å skremme barna. For det er stor forskjell på å si at den ene tingen vi gjør for å ta vare på naturen er bra, enn å si at vi ødelegger miljøet om vi ikke gjør noen ting (Bakke, 2020, s. 97). En ting barnehagelæreren prøver å gjøre er å redusere mengden plast de forbruker i barnehagen, da de forsøker å bytte ut noe av lekene i plast med treleker. I tillegg til å spare plast er treleker også mer slitesterke og holder bedre i lengden.

Praktisk arbeid

Jeg tenker det er viktig å fremme gode holdninger rundt temaet plast i naturen, uten å skremme barna. Da handler det som nevnt tidligere hvilken holdning og syn man har på det. Ikke minst handler det om hvordan man legger til rette for praktisk arbeid for å fremme barns forståelse om dette på en god måte. Det praktiske arbeidet kan speiles tilbake på arbeidsmåter, hva de har fokus på når de har praktisk arbeid sammen med barna.

Med bakgrunn i en praksisfortelling barnehagelæreren fortalte, får barna se hvordan det faktisk henger sammen. De får se kretsløpet og hvordan det påvirker andre dyr og eventuelt oss mennesker som spiser dyr som har fått i seg plast.

«Vi tok en grønn filduk og dekket et bord med, der laget vi til et skogsmiljø og plasserte ut snegler og mus. Inni sneglen var det plass til å legge noe inni, så stappet masse plast inni, når barna så fikk se bordet, og fant ut at magen til sneglen var full av plast gjorde det inntrykk på dem. Vi snakket om at hvis sneglen blir spist av en fugl, og er full av skarpt metall og plast, får fuglen det i seg, og kan bli skadet og dø, hvis vi spiser fuglen får vi det også i oss. Gjennom dette fikk vi illustrere kretsløpet»

Andersen (2019, s. 17) viser til at dette problemet med at dyr har fått i seg plast har vært kjent siden 1969, og allerede da var mange bekymret. Det har gått mange år og ikke minst har mange dyr har fått i seg plast og hatt en langsom død på grunn av all forurensingen i naturen, siden den gang. Gjennom dette kan man se viktigheten av hvorfor barnehagelæreren formidler budskapet om forsøpling og ikke minst måten hun gjør det på. Det er nok mange som kan frykte at barna blir skremt og får en skyldfølelse og derfor lar vær å fortelle om hvordan det faktisk henger sammen. Barna trenger å få kunnskap og forstå hvordan de skal kunne ta vare på naturen, men igjen handler dette om hvordan det formidles. Slik som å la barna undre seg og reflektere over hva som kan skje og hvorfor det har skjedd.

Fuller (i Amundsen, 2013, s. 14) forteller at forbindelsen mellom nysgjerrighet og undring er nær. Motsetningene til disse begrepene er at undring er erfaringer vi gjør oss, mens nysgjerrighet er noe vi prøver å forstå og som fører oss til viten. Ut ifra dette er disse to begrepene utarbeider barnehagelæreren arbeidsmåter som ofte brukes i det praktiske arbeidet i barnehagen. Blant annet har de kildesorteringssamlinger der barna får i oppgave å finne ut hvilket materiale det er laget av og hvilken dunk det skal legges i. Barnehagelæreren er veldig opptatt av at barna skal klare å sette ord på det selv og få erfare gjennom å undre seg og reflektere over det. Barnehagelæreren trakk frem et eksempel fra en episode i barnehagen om en kaffepose som barna skulle kaste. Da de leste på baksiden av kaffeposen så de at denne skulle i plast og ikke i restavfall. Her kunne barna undre seg over hvorfor kaffeposen er laget av plast og undersøke nærmere på denne for å se om de fant plasten i materialet. Her gjorde barnehagelæreren barna oppmerksom på at det er lurt å se på baksiden for å finne ut hvilket materiale ting er laget av.

Når barna er på tur, prøver de å plukke opp søpla de ser og kaster den i riktig søppelkasse i nærheten. Ofte stopper de opp og undrer seg over hvordan søpla ser ut, og spesielt plast som fortsatt er like fin. En gang barnehagen var på tur gikk barna og telte medisinske engangsmasker som de kalte for «syke-masker». De kunne fortelle meg at de telte mange, og at det var så mange at det ikke var bra for naturen.

«Når vi gikk på tur telte vi sånne syke-masker».

Barna skjønnte ikke hvorfor mennesker ikke bare kan kaste det i søpla. Som nevnt tidligere hadde en i personalet funnet ut av at munnbind inneholder plast og at det tar 400 år før det brytes ned (Jakhelln, 2020). Barnehagelæreren kunne fortelle at da de hørte det ble de sjokkerte og undret seg over hvordan det ville være hvis alle maskene vi brukte havnet i naturen. Her kan det oppstå refleksjon og undring hvorfor munnbindene er laget av plast, når det kan se ut som papir. Slik som kaffeposen, kan man tro at dette er restavfall, men materialet kan være laget av noe helt annet som for eksempel plast. Det er dette som er så skummelt nettopp at materialer kan være laget av noe annet enn man tror. Plasten blir nedbrutt til mikroskopiske biter, men dette tar mange hundre år. Dette fører til at plasten ligger i naturen, der den blir værende i lang tid og kan gjøre stor skade på både dyr og naturen for øvrig. Den kan også bli ført med vinden og til slutt havne i havet der det skapes store øyer med plast (Bakke 2020, s. 122).

«Men plastikk er faktisk ikke bra, men plastflaske kan man bruke, det kan man bruke på nytt, og gjenvinning, bruke på nytt».

«Men hvis man kaster det rett i søpla, da blir det brent, da kan man ikke bruke dem på nytt».

Det kan se ut som barna forstår at plastikk som blir værende ute i naturen ikke er bra og de ser viktigheten med å enten bruke plastflasken til noe nytt eller gjenvinne den. Det som er interessant med dette er at barna har gjort seg opp en tanke om hvis plasten kastes i søpla så blir den brent, og at de da ikke får brukt den til noe nytt. I utgangspunktet skal ikke plasten bli brent sammen med restavfallet på gjenbruksstasjoner (Heyerdahl, 2018). Likevel har barna et poeng når de sier at mye av plasten faktisk risikerer å bli brent. Dette er i tråd med artikkelen om plasten som kan risikeres å bli brent (nrk.no, 2020). Spesielt etter at pandemien kom, er frykten for at all plast som ikke blir sendt til gjenvinning stor. Norge har vært over minstekravet om sortere og skylle plast lenge, men gjenvinningsanleggene ser en trend på at kvaliteten på plasten som havner i søpla er dårlig. Det å starte tidlig i barnehagen med å bevisstgjøre barna nettopp med skylling og sortering av plast og annet søppel, vil øke kvaliteten på plasten og den vil lettere være gjenvinnbar.

Avslutning

Med utgangspunkt i problemstillingen «hvordan arbeider barnehagen med plast i naturen?» har jeg fått flere perspektiver og innblikk i hvordan én barnehage arbeider med dette temaet. Det er viktig å ta høyde for at denne undersøkelsen jeg har gjort, kun baserer seg på én barnehage og kan derfor ikke generaliseres og være gjeldene for hvordan alle norske barnehager arbeider med plast i naturen. På tross av dette er det likevel mulig å få et lite innblikk i hvordan denne barnehagen arbeider med miljøarbeid, og at det derfor kan være gjeldene for flere tilsvarende barnehager. Studien er satt sammen og består av to ulike perspektiv, barneperspektivet ved bruk av en gruppe barnehagebarn som informanter og voksenperspektivet ved bruk av en barnehagelærer. Dette har vært med på å styrke undersøkelsen min fordi de to perspektivene bidrar til å forstå sammenhengen mellom holdninger og verdier de arbeider etter, hvordan de kommer til uttrykk i opplæringen og fram til barns opplevelse og læring gjennom arbeidet i hverdagen.

I undersøkelsen min var jeg ute etter å finne ut hvordan denne barnehagen arbeider med plast i hverdagen. Jeg var ute etter informantens erfaringer, synspunkt, holdninger og kunnskap om

temaet. Det er ikke alltid mulig å forstå hva andre sitter inne med av tanker og meninger fordi mennesker tolker og forstår omgivelsene og hverandre på helt forskjellige måter. Derfor er det viktig å snakke med informantene for å finne ut hvordan de opplever sin verden. Som svar på problemstillingen for denne undersøkelsen vil jeg spesielt trekke inn holdningsarbeidet i barnehagen. Holdningene personalet i barnehagen kommer frem i måten barnehagelæreren imøtekommer barns undring og nysgjerrighet på. Samtidig stiller de kritiske spørsmål som gjør at barna blir mer reflekterte over sine handlinger og ikke minst måten barnehagelæreren formidler temaet plast i naturen på. For meg ser det ut som at barnehagelæreren har lyktes godt i å gi barna et godt grunnlag for å tilegne seg kunnskap og forståelse om dette temaet. Det viser seg at barnehagen har gode arbeidsmåter, og bruker undring og lar barna medvirke inn i det hverdagslige arbeidet i barnehagen. Kort oppsummert viser funnene at det handler om å være en god rollemodell som viser gode holdninger og verdier slik at barna blir motiverte til å ta vare på naturen.

Gjennom arbeidet med denne undersøkelsen har jeg tilegnet med mye kunnskap og fått noen tips som kan bli verdifulle for meg som fremtidig barnehagelærer. Undersøkelsen har ført til at jeg har utviklet min forståelse for hvor viktig det er å gjøre seg kjent med andres tanker, meninger og forståelse for samfunnet og den verden vi lever i. Miljø og bærekraftig utvikling er dagsaktuelle tema og jeg håper at mine refleksjoner i denne undersøkelsen kan bidra til at bærekraftig utvikling fortsetter å få en viktig plass i barnehagen. Ikke minst er det viktig å sette lys på miljøarbeid gjennom utdanningsløpet til barnehagelærestudenter.

Litteraturliste

- Amundsen, H. M. (2013). *Barns undring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Andersen, G. S. (2019). *Å se en havhest dø - forestillinger og fakta om plast i havet*. Oslo: Spartacus forlag AS.
- Bakke, H. H. (2017). *Natur 1 - barn opplever naturen*. Oslo: Cappelen Damn.
- Bakke, H. H. (2020). *Natur, miljø og teknologi i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bergsland, M., & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. Bergsland, & H. Jæger (red.), *Bacheloroppgaven for barnehagelærerstudenter* (ss. 51-86). Oslo: Cappelen Damn.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal.
- Forskning.no. (2018, 03 23). *Så mye plast er det midt i Stillehavet*. Hentet fra Forskning.no: <https://forskning.no/forurensning-havforskning-miljovern/sa-mye-plast-er-det-midt-i-stillehavet/280529> (Lastet ned 10.04 2021)
- Forskning.no. (2020, 10 06). *Forskerene slår alarm: Munnbind har blitt et søppelproblem*. Hentet fra Forskning.no: <https://forskning.no/havet-klima-miljo/forskere-slar-alarm-munnbind-har-blitt-et-soppelproblem/1750748> (Lastet ned 26.03 2021)
- Grønt Flagg. (2021). *Grønt Flagg i barnehagen*. Hentet fra Grønt Flagg: <https://grontflagg.fee.no/barnehage> (Lastet ned 25.04 2021)
- Heyerdahl, L. B. (2018, 06 10). *Nei, plasten blir ikke brent sammen med restavfallet*. Hentet fra tv2.no: <https://www.tv2.no/a/9902560/> (Last ned 20.04 2021)
- Holm, M. (2017, 01 24). *Vil rense havet for plast*. Hentet fra Nysgjerrigper: <https://www.nysgjerrigper.no/bladet/2017-3/vil-rense-havet-for-plast/> (Lastet ned 10.04 2021)
- Holter, K., & Langholm, G. (2014). Utforskende naturfag i barnehagen. I S. Brostöm , T. Lafton, & M.-A. Letnes, *Barnehagedidaktikk - En dynamisk og flerfaglig tilnærming* (ss. 97-98). Bergen: Fagbokforlaget.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : Innføring i samfunnsvitenskapelig metode (3. utgave)*. Oslo: Cappelen Damn.
- Jakhelln, L. E. (2021, 03 10). *Så lenge blir søppel liggende i naturen*. Hentet fra Norsk friluftsliv: <https://norskfriluftsliv.no/sa-lenge-blir-soppel-liggende-i-naturen/> (Lastet ned 25.04 2021)

- Jansen, T. T. (2014). Lyttende didaktikk. I S. Brostöm, T. Lafton, & A.-M. Letnes, *Barnehagedidaktikk - En dynamisk og flerfaglig tilnærmin* (ss. 46-63). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen - innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex.
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2014). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- nrk.no. (2020, 06 04). *Tusenvis av tonn ferdigsortert plast kan bli brent: – En regelrett katastrofe*. Hentet fra nrk.no: https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/tusenvis-av-tonn-sortert-plast-kan-ende-som-soppelberg-_-eller-bli-brent-1.15034049 (Lastet ned 20.04 2021)
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder (5. utgave)*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Walstad, J., & Hagseth, I. D. (2021, 03 18). *Du trenger ikke å leve som en tibetansk munk for å være bærekraftig*. Hentet fra Midt norsk debatt: https://www.midtnorskdebatt.no/meninger/ordetfritt/2021/03/18/Fem-grep-for-en-mer-b%C3%A6rekraftig-livsstil-23670919.ece?utm_medium=Social&utm_source=Facebook&source=facebook&fbclid=IwAR18ULOqmNCTxuhz4Vk4F0tEffHQTWYwTQVZXkJMQ548H7o-8ApgW4K4H9A#Echobox=161 (Lastet 09.04 2021)
- WWF Verdens naturfond. (2020). *Plast i havet*. Hentet fra wwf: <https://www.wwf.no/dyr-og-natur/hav-og-fiske/plast-i-havet> (Lastet ned 07.04 2021)

Vedlegg

Vedlegg 1 - Intervjuguide

barnehagelærer

«Hvilken forståelse har barnehagelærere og barn om plast i naturen?»

Spørsmål

1. Hva tenker du om plast i naturen?

Oppfølgingsspørsmål

- Hva vet du om plast i naturen? Hvilke konsekvenser kan plasten ha for naturen?
2. Hvilke holdninger har du til plast i naturen, å på hvilken måte bidrar du til å fremme barns kunnskap og forståelse om dette?

Oppfølgingsspørsmål

- Når du skjer plast i på tur i barnehagen, hvilken følelse får du da – gjør du barna bevisst på dette?
3. Hvordan jobber du/dere nå med temaet i barnehagen sammen med barn? Eller hvordan kunne dere ha arbeidet med dette?

Oppfølgingsspørsmål

- Hva har dere mest fokus på da?
 - Gjør dere noe i barnehagen for å redusere bruken av plast?
 - På hvilken måte får barna medvirke i dette?
4. Hvordan kan du som barnehagelærer legge til rette for at barn forstår at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden?

Oppfølgingsspørsmål

- hva tenker du om at dette kan være med på å skremme barna og gi dem skyldfølelse?
- hva gjør du om barna sitter med en følelse av dette?
- Hva har du lært/erfart av dette? Noe du vil tilføye

Samtale med barn

Jeg skal ha en samtale med barn om plast i naturen. Hvor mye kunnskap sitter barn inne med dette? Vet barn forskjellen på om det blir lagt igjen et bananskall kontra en plastikkpose? Sier barna at alt finner er søppel, eller klarer de å definere ulike typer søppel som plast?

Her kan være noen spørsmål som jeg kan undre meg over sammen med barna

- Hva tenker dere når dere ser dette bilde her? Hva tror dere har skjedd her?
- Hva gjør dere når dere ser søppel på tur i barnehagen?
- Hvilken søppel ser dere på bilde? – Eks, ser dere forskjellig type søppel?
- Hvor tror dere platen kommer i fra?

Vedlegg 2 – Info – og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Pedagogisk arbeid med plast i barnehagen – et forskningsarbeid om barnehagelærerens kunnskap og holdninger er til plast i naturen, og hvordan dette fremmer barnas kunnskap og forståelse».

Dette er spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt for formålet er å se hvordan barnehagelærere arbeider med plast i naturen i barnehagen. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette forskningsprosjektet er å finne ut hvilke holdninger og kunnskaper barnehagelæreren har om plast i naturen. Å hvordan barnehagelæreren jobber praktisk med dette sammen med barn, for å fremme barns forståelse og kunnskap om dette. Dette forskningsarbeidet er min bacheloroppgave på barnehagelærerstudiet. All informasjon som blir hentet inn til dette arbeidet skal ikke brukes til andre formål enn til min bacheloroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i mitt forskningsarbeid, innebærer dette et intervju på ca. 30 – 40 minutter.

Jeg skal bruke kvalitativ forskning der det skal intervjues én barnehagelærer der spørsmålene vil knyttes opp til kunnskap og holdninger til plast i naturen, og praktisk arbeid sammen med barna om dette. Det vil ikke bli gjort lydopptak på dette intervjuet. I stedet for vil jeg ta med meg en student som vil være min referent og notere opplysninger som blir sagt.

Jeg skal også ta for meg en observasjon/samtale med barn av en barnegruppe/en liten gruppe barn der jeg skal ha en samlingsstund om temaet bærekraftig utvikling der vi skal snakke om plast i naturen.

I denne observasjonen vil jeg også bruke en student som min referent til å notere. Det vil ikke bli gjort bilder, videopptak eller lydopptak i denne observasjonen. I forhold til denne forskningen ønsker jeg at foreldrene til barnegruppen som blir observert skal vite om denne forskningen på forhånd.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 31.04.2021.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Hjørdis H Krosshøl Bakke
Børge Iversen

Marte Kvåle

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Pedagogisk arbeid med plast i barnehagen – et forskningsarbeid om hvordan barnehagelærerens bevissthet og engasjement er med på å skape gode holdninger om naturen til barna». Jeg samtykker til:

- å delta i et intervju om bærekraftig utvikling med fokus på plast i naturen
- å observere/ha en samlingsstund med barn om hva de tenker om bærekraftig utvikling

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.
Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Informasjon til foreldre – samtykke om samtale med ditt barn

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Pedagogisk arbeid med plast i barnehagen – et forskningsarbeid om barnehagelærerens kunnskap og holdninger er til plast i naturen, og hvordan dette fremmer barnas kunnskap og forståelse».

Dette er spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt for formålet er å se hvordan barnehagelærere arbeider med plast i naturen i barnehagen. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette forskningsprosjektet er å finne ut hvilke holdninger og kunnskaper barnehagelæreren har om plast i naturen. Å hvordan barnehagelæreren jobber praktisk med dette sammen med barn, for å fremme barns forståelse og kunnskap om dette. Dette forskningsarbeidet er min bacheloroppgave på barnehagelærerstudiet. All informasjon som blir hentet inn til dette arbeidet skal ikke brukes til andre formål enn til min bacheloroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg skal ha en samtale/samlingsstund med barna på avdelingen/en liten barnegruppe om plast i naturen. Formålet med dette er å høre med barna om hva de tenker om platen de ser ute på tur og hva vi kan gjøre med den. I denne observasjonen vil jeg bruke en av mine medstudenter til å referere hva barna sier. Det vil ikke bli tatt bilde, video eller lydopptak, kun håndskrevne notater underveis i samlingsstunden.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 30.04.2021.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Hjørdis H Krosshøl Bakke

Marte Kvåle

Børge Iversen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Pedagogisk arbeid med plast i barnehagen – et forskningsarbeid om hvordan barnehagelærerens bevissthet og engasjement er med på å skape gode holdninger om naturen til barna». Jeg samtykker til:

- å observere/ha en samlingsstund med barn om hva de tenker om plast i naturen

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.